

วิธีทำงาน

๑ มหาวิทยาลัย / ๑ จังหวัด

มศว. กับจังหวัดนครนายก

ประเวศ วะสี

๑

จุดเปลี่ยนมหาวิทยาลัยสู่

การเป็นหัวรถจักรทางปัญญาพาชาติออกจากวิกฤต

ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยกว่า ๑๐๐ แห่ง มีนิสิตนักศึกษารวมกันกว่า ๑ ล้านคน **๑๐๐ มหาวิทยาลัย ๑ ล้านนิสิต** เป็นทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมหาศาล

การที่ ๑๐๐ มหาวิทยาลัย ๑ ล้านนิสิต ไม่สามารถเป็นหัวรถจักรทางปัญญาพาชาติออกจากวิกฤต เพราะ**ไม่ใช่ Action – Oriented Education** แต่เน้นที่การสอนและเรียนรู้จากตำรา ไม่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ต่างจากระบบสาธารณสุข ที่แม้อยู่ในประเทศเดียวกันก็มีชื่อเสียงไปทั่วโลกว่า ระบบสาธารณสุขไทยเข้มแข็ง ระบบสาธารณสุขเน้นที่การปฏิบัติจริง (Action – Oriented) และเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การปฏิบัติที่จะได้ผลต้องเอาความจริงของแผ่นดินไทยเป็นตัวตั้ง

ถ้าไม่รู้คสามจริงก็ทำให้ถูกต้องไม่ได้

ระบบการศึกษาไทยที่ดำเนินมา ๑๐๐ กว่าปี ได้สร้างคนไทยที่ไม่รู้ความจริงของแผ่นดินไทย เพราะเป็นระบบการศึกษาที่ถ่ายทอดความรู้ในตำรา การที่ชนชั้นนำไม่รู้ความจริงของแผ่นดินไทย แม้มีความรู้ทางเทคนิค ก็ไม่เป็นมวลทางปัญญาพาชาติออกจากวิกฤต แต่เป็นปัจจัยให้ชาติวิกฤต

๑ มหาวิทยาลัย / ๑ จังหวัด คือการที่มหาวิทยาลัยไปเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง นอกเหนือไปจากการมีความรู้ทางเทคนิคด้านต่างๆ การที่มหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดอย่างบูรณาการ จะเป็นจุดเปลี่ยนใหญ่ประเทศไทย

๒

การพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการโดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้ง

คือการสร้างความร่มเย็นเป็นสุข หรือประเทศไทยน่าอยู่

การพัฒนาที่ผ่านมาเป็นการทำแบบแยกส่วนเป็นเรื่องๆ การคิดและทำแบบแยกส่วนจะนำไปสู่การเสียสมดุล และสภาวะวิกฤตเสมอ

ทิศทางอนาคตประเทศไทยหลังโควิด ควรเป็นการพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง

พื้นที่ ๑ จังหวัด โดยเฉลี่ยประกอบด้วย ๑๐ อำเภอ ๑๐๐ ตำบล และ ๑,๐๐๐ หมู่บ้าน

การพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการ โดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งมีเป้าหมายที่

๑,๐๐๐ หมู่บ้าน	=	หมู่บ้านร่มเย็นเป็นสุข	} หรือคุณภาพชีวิตดีทุกพื้นที่
๑๐๐ ตำบล	=	ตำบลร่มเย็นเป็นสุข	
๑๐ อำเภอ	=	อำเภอร่มเย็นเป็นสุข	

ความร่มเย็นเป็นสุข = คุณภาพชีวิต = การพัฒนาอย่างบูรณาการ

การพัฒนาอย่างบูรณาการ = เศรษฐกิจ - จิตใจ - สังคม - สิ่งแวดล้อม - วัฒนธรรม -

สุขภาพ - การศึกษา - ประชาธิปไตย

ทั้ง ๘ เรื่อง บูรณาการอยู่ในกันและกัน

โดยย่อ = การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่

๓

องค์กรจัดการในแต่ละระดับของพื้นที่

ในแต่ละระดับพื้นที่ต้องมีองค์กรจัดการที่มีสมรรถนะสูงในการจัดการอย่างบูรณาการ นั้น
คือ

- (๑) ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน = **สภาผู้นำชุมชน** ซึ่งประกอบด้วยผู้นำตามธรรมชาติ
หมู่บ้าน
ละประมาณ ๔๐ - ๕๐ คน
- (๒) ระดับตำบล = **อบต. หรือเทศบาลตำบล**
- (๓) ระดับอำเภอ = **คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ
(พชอ.)** ซึ่งมีนายอำเภอเป็นประธาน
- (๔) ระดับจังหวัด = **คณะกรรมการการพัฒนาจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น
ประธานควรมี ที่ประชุมประชาคมภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัด
เป็นกลไกประสานการพัฒนา**

วิธีทำงานของมศว.กับจังหวัดนครนายก

มศว. เข้าไปสนับสนุนองค์กรจัดการในทุกระดับทั้ง ๔ ระดับ ที่กล่าวถึงในข้อ ๓ ดังนี้

- (๑) **๑ ภาควิชาต่อ ๑ หมู่บ้าน** ภาควิชาหรือหน่วยงานเทียบเท่าในทุกคณะและสถาบันของ **มศว.** สามารถทำงานร่วมกับ ๑ หมู่บ้าน ซึ่งไม่ยาก สนุก และมีประโยชน์มาก ดังนี้
- ๑). **สภาผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน** ประกอบด้วยผู้้นตามธรรมชาติ ๔๐ - ๕๐ คน ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มการเงินชุมชน ครู พระ ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน
 - ๒). **สำรวจข้อมูลชุมชน** สภาผู้นำชุมชนจัดให้มีการสำรวจข้อมูลชุมชน ข้อนี้จะข้ามไม่ได้ เพราะข้อมูลทำให้เกิดความนึกคิด จากความคิดไปทำแผนชุมชน
 - ๓). **แผนชุมชน** แล้วแต่ความถูกต้องของชุมชน แต่โดยมากจะเป็นแผนพัฒนาชุมชน อย่างบูรณาการ
 - ๔). **เสนอสภาประชาชน** หรือสภาชุมชน เป็นที่ประชุมของคนทั้งหมู่บ้าน เนื่องจากประชากรของหมู่บ้านมีประมาณ ๕๐๐ - ๑,๐๐๐ คน จึงสามารถเป็นประชาธิปไตยทางตรงได้ คือคนทั้งหมดมาร่วมประชุมกันเป็นสภาชุมชน หรือสภาประชาชน เพื่อพิจารณาแผนชุมชน และในที่สุดมีมติรับรองแผน (ตามที่แก้ไขดัดแปลง)
 - ๕). **คนทั้งชุมชนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตามแผนชุมชน** อันจะทำให้การพัฒนาอย่างบูรณาการดีขึ้นเรื่อยๆ
 - ๖). **ติดตามการปฏิบัติ** สภาผู้นำชุมชนติดตามการปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือแก้ไขข้อติดขัด ทำให้ปฏิบัติได้
 - ๗). **ประเมินผลการปฏิบัติ** สภาผู้นำชุมชนจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติว่าได้ผลตรงตามเป้าหมายของแผนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลป้อนกลับไปปรับปรุงกระบวนการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

เมื่อดำเนินการกระบวนการชุมชนครบวงจรทั้ง ๗ ข้อ ดังกล่าวข้างต้น ชุมชนจะดีขึ้นเรื่อยๆ เมื่อการพัฒนาชุมชนอย่างบูรณาการใกล้สมบูรณ์ ชุมชนจะเป็นชุมชนคานาคีสุข (ประจักษ์สรรพคุณบนดิน)

อาจารย์และนักวิชาการจากภาควิชาหนึ่งใดเข้าไปร่วมกระบวนการชุมชน ๑ ชุมชน ทั้ง ๗ ข้อดังกล่าวข้างต้น ภาควิชาจะได้ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และช่วยให้การปฏิบัติมีคุณภาพมากขึ้น เพราะภาควิชามีความรู้และเทคโนโลยีบางอย่างที่ชุมชนไม่มี ภาควิชาหนึ่งอาจทำงานในมากกว่า ๑ ชุมชนได้ จังหวัดนครนายกมีหมู่บ้านทั้งหมด ๔๐๓ หมู่บ้าน จึงไม่เหลือต่ำกว่าแรงที่ **มศว.** จะมีส่วนร่วมทำให้ทั้ง ๔๐๓ หมู่บ้าน มีการพัฒนาอย่างบูรณาการสู่ความร่มเย็นเป็นสุขเต็มพื้นที่จังหวัด

- (๒) **๑ ภาควิชาต่อ ๑ ตำบล** ๑ คณะวิชาใน **มศว.** ทำงานร่วมกับ **อบต.** หรือเทศบาลตำบล ซึ่งมีทั้งหมด ๔๑ ตำบล เป้าหมายตำบลอาจมี ๑๖ ประการ (ดูหนังสือชื่อ “แผนสงครามเบ็ดเสร็จเพื่อเอาชนะความยากจน และการขาดความเป็นธรรม” โดย ประเวศ วะสี)
- (๓) **กลุ่มคณะวิชาต่อ ๑ อำเภอ** จังหวัดนครนายกมีเพียง ๔ อำเภอ ควรมีกลุ่มคณะวิชา ๑ กลุ่ม ทำงานร่วมกับ ๑ อำเภอ โดยเข้าร่วมกับ **พชอ.** (คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๖๑)
- (๔) **มหาวิทยาลัยเข้าร่วมในกลไกประสานงานระดับจังหวัด** ในแต่ละจังหวัดควรมีกลไกประสานงานการพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการโดยเอาชุมชนท้องถิ่นเป็นดั่งตั้ง โดยอาจใช้ชื่อว่า **ที่ประชุมประชาคมภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัดนครนายก**

ที่ประชุมประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม และมหาวิทยาลัยในจังหวัด หรือที่สนับสนุนจังหวัด

ภาครัฐ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำ

ภาคสังคม นอกจากภาคประชาสังคมในจังหวัดแล้ว ควรมีคนเก่าคนแก่ของจังหวัดที่ไม่มีบทบาทหรือชื่อเสียงระดับประเทศ คนเหล่านี้ล้วนมีสำนึกรักบ้านเกิด เป็นที่รู้จักของคนในจังหวัด และมีบารมี จะทำให้ที่ประชุมภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัดมีความเข้มแข็ง

ที่ประชุมประชาคมภูมิบ้านภูมิเมืองจังหวัดประชุมทุก ๑ หรือ ๒ เดือน ทำหน้าที่ติดตามความก้าวหน้าของการพัฒนาระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด สนับสนุนให้มีการพัฒนาอย่างบูรณาการเต็มพื้นที่จังหวัด และแสวงหาการสนับสนุนจากองค์กรนอกจังหวัด

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- (๑) มหาวิทยาลัยได้สัมผัสความเป็นจริงของแผ่นดินไทย และมีบทบาทในการพัฒนา จะทำให้คณาจารย์และนักวิชาการมีสมรรถนะในการคิดเชิงระบบและการจัดการ นอกเหนือไปจากการมีความรู้เชิงเทคนิค สมรรถนะใหม่จะทำให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทนำในการพัฒนาประเทศ
- (๒) การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในพื้นที่ จะส่งสัญญาณย้อนกลับมาที่มหาวิทยาลัย ถึงความต้องการในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และทำให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับระบบการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- (๓) จะพบว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องการการศึกษาเพิ่มเติมเรื่องใดบ้างในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดีขึ้น มหาวิทยาลัยสามารถจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง หรือระดับปริญญาโทจำนวนมาก ที่สอดคล้องกับการพัฒนาในพื้นที่ มหาวิทยาลัยจะมีรายได้จากการจัดหลักสูตรเหล่านี้
- (๔) มหาวิทยาลัยมีสมรรถนะในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ความรู้ทางเทคนิคอย่างเดียวไม่ทำให้คิดเชิงนโยบายได้ แต่การร่วมพัฒนาโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง จะทำให้เกิดความคิดเชิงนโยบาย
- (๕) เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการเต็มพื้นที่จังหวัด ทำให้เกิดจังหวัดที่ร่มเย็นเป็นสุข เมื่อทุกจังหวัดมีการพัฒนาอย่างบูรณาการ ก็เกิดประเทศไทยที่ร่มเย็นเป็นสุข หรือประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุด

๖

ภาคีร่วมพัฒนาจังหวัด

มหาวิทยาลัยเป็นภาคีหนึ่งในการร่วมพัฒนาจังหวัด ยังมีภาคีอื่นๆ อีกหลายองค์กร ที่สำคัญที่เรียกว่า **เบญจภาคี** อันประกอบด้วย

- (๑) **พอช.** (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)
- (๒) **สสส. สำนัก๓** (สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน)
- (๓) **กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น**
- (๔) **กรมการพัฒนาชุมชน**
- (๕) **กรมการปกครอง**

ทั้ง ๕ องค์กรร่วมมือกันทำงานในพื้นที่อยู่แล้วในกว่า ๒,๐๐๐ ตำบล เขาย่อมยินดีถ้า **มศว.** จะเข้ามาสนับสนุนทางวิชาการอย่างเต็มตัวในจังหวัดนครนายก

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็ยินดีที่จะร่วมงานกับ **มศว.** ในจังหวัดนครนายก

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่นที่อยู่ในข่ายจะเข้ามาร่วมมือ เช่น **ธกส.** ธนาคารออมสิน ภาคธุรกิจ ทั้งในพื้นที่และส่วนกลาง เมื่อการพัฒนาดำเนินไป จะมีภาคีเพื่อจังหวัดนครนายกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

๗

การดำเนินงาน

- (๑) เริ่มต้น ฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคมของ **มศว.** เชิญประชุมปรึกษาหารือในหมู่ตัวแทนภาคี เพื่อตกลงกันในหลักการ
 - (๒) จัดประชุมใหญ่เรื่อง **มศว.**กับการสนับสนุนการพัฒนาอย่างบูรณาการในจังหวัดนครนายก อาจจัดที่ **มศว.**องครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยเชิญตัวแทนจากทุกคณะ และสถาบันของ **มศว.** ภาคีร่วมพัฒนา และกลไกในพื้นที่ เพื่อสร้างเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม
 - (๓) ฝ่ายแผนและยุทธศาสตร์เพื่อสังคมของ**มศว.** ร่วมกับภาคีบางส่วนโดยเฉพาะ **สสส.** ทำแผนปฏิบัติ และจัดประชุมร่วมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาแผน
 - (๔) หลังจากนั้นทุกฝ่ายปฏิบัติตามแผน
 - (๕) ภาคีจัดให้มีคณะติดตามการปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือ แก้ไขอุปสรรคติดขัด ให้ปฏิบัติได้
 - (๖) ภาคีจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนทุกปี เพื่อนำผลประเมินมาปรับกระบวนการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง
 - (๗) มีการประชุมภาคีร่วมพัฒนาจังหวัดนครนายกทุก ๑ - ๒ เดือน เพื่อติดตามผล แก้ไขอุปสรรคขัดข้อง สร้างนวัตกรรมในการพัฒนา ถ้าสามารถจัดประชุมได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถประสานร่วมในการพัฒนาพื้นที่ เป็นตัวอย่างแก่จังหวัดอื่นๆ
 - (๘) อาจจัดให้การประชุมสมัชชาพัฒนาจังหวัดอย่างบูรณาการ โดยร่วมกันทั้ง ๗๗ จังหวัด จะเป็นพลังมหาศาลที่คนไทยจำนวนมากเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นสังคมสันติสุข
-